

Jiří Hájíček

spisovatel

„Domov je pokojné, krásné ticho,“ říká v současné době nejúspěšnější český romanopisec. Trvalé bydliště má v Českých Budějovicích, vlastní dva hektary půdy a vyzná se ve vltavínech.

➔ Irena Jirků ■ Michaela Danelová

Připustil nakonec, že tedy za ním mohou přijet „do Budějč“. A tak město po celé to pozdní odpoledne také skloňoval. Na náměstí mi ukázal chrlič, vysvětlil, na které straně v podloubí bývalo německé, kde české a kde „ksindl“ korzo. A vyprávěl o železném loktu, který dodnes visí na zdi radniční budovy, aby si každý, kdo jde okolo, mohl přeměřit, zda ho obchodník s látkami neošidil... Bylo to prostě poklidné, sluncem zalité odpoledne. Skoro by se chtělo říct – mlčenlivé odpoledne, protože Jiří Hájíček je poměrně plachý muž a mlčí, i když vypráví spoustu příběhů. Jihočeských, jak jinak.

Vaše dva romány byly oceněny Magnesíí Literou, jste dnes jedním z nejčtenějších a také literárními kritiky nejuznávanějších autorů, přesto vás stále mnozí nazývají jihočeským nebo regionálním spisovatelem. Neuráží vás to už trochu?

Ne, mě to neuráží. A je pravda, že jsem patriot.

Patriot? To zní skoro jako z 19. století.

Možná je to přežitý pojem a můj způsob života je do jisté míry zastaralý. Co myslíte? Stěhoval jsem se sice několikrát, ale vždy jen v rámci poměrně úzkého regionu v Jihočeském kraji, vlastně jen v rámci budějovického okresu. Z toho jsem nevytáhl paty, jsem už takový pecivál.

Ani necestujete?

Ale ano, poslední dobou dokonce hodně cestuju – skrze literaturu. Naši republiku jsem s autorskými čteními projel už křížem krážem a taky vycházejí překlady mých knížek v zahraničí, takže jsem četl v Bruselu, ve Vídni, v Londýně, na Ukrajině a v Norsku, v Polsku, v Bulharsku, na Slovensku, v Bělorusku. Spoustu času trávím taky ve vlaku mezi

Budějovicemi a Prahou nebo Brnem, Ostravou. Je to vždycky zajímavé, samozřejmě, ale pak už se těším domů. Řekl bych, že jsem pecivál, který byl donucen cestovat. Nebo ještě jinak – říkám tomu svému stavu „opatrné patriotství“. Správný patriot by – podle mého názoru – měl poznávat okolí a pak se vracet s tím dobrým, co tam našel, domů a nějak to tam zúročit.

Nepostihla vás ani porevoluční euforie začátku devadesátých let, kdy jsme snad všichni, komu bylo víc než patnáct, potřebovali vyjet za hranice a žít chvíli jinde?

Neumím si to vysvětlit, ale minulo mě to. Kamarádi odjeli do Austrálie, na Nový Zéland, do Ameriky a já jsem začátkem devadesátých let objížděl na kole chalupy a přemlouval lidi, aby šli poklidit dobytku.

Takže jste pracoval v zemědělském družstvu nebo někde na soukromé farmě? ➔

Sny o vltavínech jsem měl dlouho. Jeden mladý kopáč mi potvrdil, že se mu o nich také zdá skoro každou noc.

Na podzim 1989 jsem po vysoké zemědělské škole šel, jak bývalo tehdy obvyklé, na rok na vojnu, a když jsem se vrátil, měl jsem práci jako zootechnik v družstvu, které obdělávalo pozemky a mělo dobytek ve vesnicích okolo Temelína. Všechny je znám, tam jsem vyrostl. Pracoval jsem takřka v první linii zemědělství, zažil jsem tam i transformaci toho komunistického družstva na zemědělský podnik a také období, kdy rodiny sedláků žádaly o restituce.

Proč jste u své profese nezůstal?

Pracoval jsem na venkově tři roky, ale pak už mě to táhlo k psaní a do města, takže jsem se přestěhoval do Buděj. V současné fázi svého života potřebuju město, nikam dál bych ale asi nešel. Mám rád jižní Čechy a mám rád i knížky s regionální chutí. To mi přijde jako velká přidaná hodnota. Vezměte si Otu Pavla, vlastně lokální záležitost, nebo jižanské americké autory, Flannery O'Connorovou nebo Trumana Capoteho, anebo výborného rakouského autora Josefa Winklera, který píše o rodných Korutanech. To jsou všechno regionální příběhy, dobře napsané, s přesahem. Nesnáším slovo globalizace a globální. To mi přijde jako moderní fráze, pod níž ani netušíte, co všechno se dá schovat. Že bych napsal sám nějaký euroromán nebo globální román? To bych asi nedal.

V Selském baroku a v Rybí krvi píšete vlastně o tom, co na jihočeském venkově zažily obě vaše rodiny – mamincina a tatinkova. Jste vy sám v duši ještě sedlák, jako byl váš děda?

To si netroufnu říct. Dědeček byl sedlák, ale tatínek už celý život šofér. Tam někde se asi pouto k půdě násilně zpřetrhalo, i když rodina samozřejmě po roce 1990 zažádala o restituce a získala zpět přes 20 hektarů půdy. Rodinný majetek se ovšem rozdělil mezi všechny dědovy potomky, takže mému otci zbyly jen necelé dva hektary, které nedávno přešly na mě. Jsem vlastníkem půdy, kterou má v pronájmu zemědělský podnik, jenž – musím říct – dnes výborně hospodář, za což jsem rád. Je ale také pravda, že si ten kousek země cením. Někde uvnitř vím, že ta půda k nám pořád patří.

Tatínek necítí hořkost, že ji nemohl obdělávat jako jeho otec?

Tatínkovi bylo sedmnáct, když jim v padesátých letech zabavili pole a odvedli dobytek. Jako syn sedláka musel navíc po základní škole jet na brigádu do Ostravy, pak se chytil volantu a řídil celý život traktory, nákladáky, pak autobusy. Auta a motorky ho vždycky bavily, myslím, že tedy necítil nenávisť k těm,

kteří mu takhle změnili život, jen litoval, že se nemohl vyučit žádnému řemeslu. Ale tehdy byl prostě rád, že padesátá léta nějak přežili. Byl fešák, ještě mu nebylo dvacet, vrhl se do života. O svém dětství, o statku, o koních, o tom, jak mu maminka ukazovala, kde se narodil – vlastně na poli –, o tom vypráví rád. Ale nevzpomínám si, že by mluvil o tom, co se to vlastně na vesnici dělo v padesátých letech.

Takže ten zničený, zahořklý sedlák ze Selského baroka není váš otec.

Byl tehdy moc mladý. Spíš jeho rodiče nesli tíhu těch okamžiků. Já to ale nemohl psát pohledem „zdola“, protože jsem to sám nezažil, můj román je taková retrospektiva. Jako hlavní postavu jsem zvolil genealoga, který žije už v naší době a mapuje rodové linie. A stejně jako on jsem si dělal pro tu knížku spoustu rešerší, chodil jsem po archivech, probíral obecní kroniky. Tam jsem našel záznamy i z padesátých let. Moc zajímavé čtení – i mezi řádky. Můžete sledovat, jak se postupně měnil jazyk, najdete i cenzorské zásahy, pak posloucháte také vyprávění lidí z vesnice. Z toho všeho jsem čerpal a došel k podobnému závěru jako hlavní hrdina, ten genealog, jenž nakonec zjišťuje, že čím víc našel podkladů k tomuto konkrétnímu osudu vyhnaného a vězněného sedláka a ostatních aktérů příběhu, tím méně si troufne soudit míru viny. Tehdejší doba a politika státu – v tom máme dnes celkem jasno, na to máme literaturu faktu. U konkrétních lidí a jejich motivací jde už o doménu románu. Tam ať čtenář sváže sám.

Ani vaše maminka nemá nikomu za zlé, že vesnice, kde vyrůstala, byla kvůli Temelínu z velké části zatopena? Utopily se přece její vzpomínky.

Tam to bylo samozřejmě dramatické, lidé dlouho nevěděli, kam až voda stoupne, co bude zatopeno, co zůstane. My jsme bydleli s rodiči tehdy už jinde, ale jezdili jsme do té vesnice za dědou a babičkou pravidelně, žili jsme to samozřejmě s nimi. Nakonec jejich chalupa zůstala jen několik metrů nad hladinou, zatímco druhou část obce pohřbila voda. Tak jsem to popsal i v Rybí krvi. Ten příběh vám zase může přijít velmi, velmi lokální, nemohl se vlastně odehrát nikde jinde než tady, ve vesnicích okolo Temelína. I když... Nedávno jsem z Rybí krve četl v Bělorusku a uvědomil si, jak moc je ten text pochopitelný třeba pro lidi, kteří žijí poměrně blízko Černobyli.

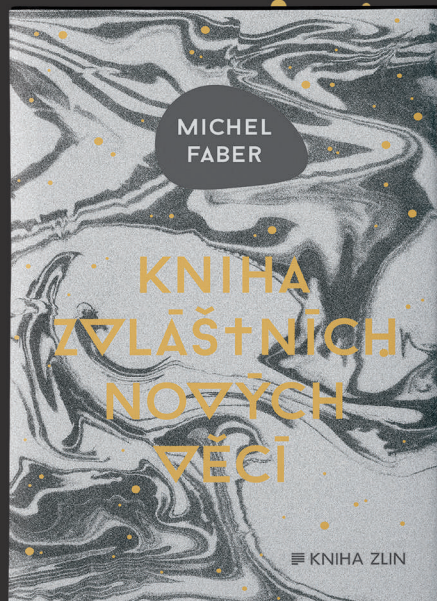
Rybí krev je také, dle mého soudu, silnou generační výpovědí. Pocházím z druhého konce republiky, ale pamatuju si na stejné venkovské zábavy, poznávám spolužáky, sousedy, vzpomínám si na všechny ty mejdany, karamboly – koneckonců i na to ticho, které panovalo mezi námi a našimi rodiči.

Tak jako bych nebyl asi nikdy schopen napsat román z New Yorku, nejsem ani schopen psát o dnešních teenagerech, když mi je skoro padesát. Moji literární hrdinové asi se mnou budou stárnout, i když mě těší, když mi píšou také čtenáři o dvacet třicet let mladší. Vysvětluju si to tím, že téma generační vzpoury je do jisté míry univerzální, stejně jako řada životních situací a existenciálních zkušeností. →

Jiří Hájiček (49)

Jeho poslední dva romány *Selský baroko* (2005) a *Rybí krev* (2012) byly oceněny *Magnesií Literou*, takže není divu, že *Dešťová hůl*, kterou příští týden vydává nakladatelství Host, vzbuzuje opět velké očekávání. „Už to není příběh z vesnice, ale je spíš rozkročený mezi ní a Budějovicemi. Že bych zašel ještě dál? Ne, to si nedovedu představit,“ říká Jiří Hájiček. Píše totiž „prožitou literaturu“, a tak ani na stránkách svých knih necestuje po světě, ale zůstává na jihu Čech. Tady, ve vesnicích okolo Temelína, na březích Vltavy, zná každý kámen jako všichni jeho předci – sedláci, tady s partou kamarádů obrážel kdysi venkovské zábavy a také kopal vltaviny. Tady začínal po studii jako zootechnik v družstevním kravíně, dnes pracuje v českobudějovické bance a přitom stále píše příběhy. Ty byly přeloženy do řady jazyků, mimochodem, podle novely *Zloději zelených koní* (2001) natočil Dan Włodarczyk stejnojmenný film, který měl premiéru letos v září.

INZERCE

MICHEL FABER KNIHA ZVLÁŠTNÍCH NOVÝCH VĚCÍ

Podmanivý román o víře a lásce napříč světelnými roky i tváří v tvář apokalypse, v němž se Faber opět vymkl veškerým žánrovým očekáváním a stvořil fascinující fikční svět, zachycující jeden z možných scénářů budoucnosti lidstva.

Setkejte se s autorem a nechejte si ve čtvrtek 27. října 2016 od 17 hod. v knihkupectví Neoluxor [Václavské náměstí 41, Praha] podepsat tento úchvatný román.

KNIHA ZLIN
www.knihazlin.cz

Ovšem téma hledačů vltavínů, které jste pojednal ve Zlodějích zelených koní, je velmi specifické, a přesto se dočkalo nejen druhého vydání, ale i filmu. A poměrně velkého ohlasu.

S touhle knížkou prožívám zvláštní zážitky, to přiznávám. Poprvé vyšla v roce 2001 – asi tak v 800 výtiscích. Byl jsem tehdy neznámý autor, ale téma poměrně atraktivní, takže se asi tak za rok vyprodala. Když jsem se pak stal jako spisovatel známějším, lidé ji sháněli, ale podruhé vyšla až loni, ještě před uvedením filmu, a já si – stejně jako o filmu – říkal, že to už přece nemůže fungovat. Psal jsem tu knížku před dvaceti lety, sám jsem vltavíny kopal před třiceti lety, koho to dnes může zajímat? A teď skutečně žasnu, když se ke mně hlásí mladí kopáči na Facebooku.

Já myslela, že to divoké hledání vltavínů už pominulo, přestalo být atraktivní.

Úřady i policie přece dělaly všechno, aby tomu zabránily.

Dlouhou dobu jsem tu problematiku nesledoval. Je to vážně už třicet let, co jsem sám vyrážel do terénu s jednou takovou partou. Když je vám sedmnáct, hledáte dobrodružství, zkoušíte to, co je zakázané. Už tehdy se kopal v noci a utíkalo se před policajty. A opravdu jsem znal kluka, sběratele, mineraloga, který kvůli téhle vášni nechal školu, ztratil práci i manželku – přesně jako Pavel, hlavní hrdina mé knihy. Když jsem to o mnoho let později psal, ještě jsem si dost těch zážitků a vyslechnutých příběhů z téhle podivné branže pamatoval. A nebyl jsem si vůbec jistý, když přišli filmaři a chtěli ten příběh přenést do dnešní doby, jestli je to dobrý nápad. Vyvedli mě z omylu. Po premiéře pozvali na uzavřenou projekci lidí, kteří jim pomáhali s realii a půjčovali jim vltavíny, a já tam potkal i řadu aktivních kopáčů. Byl to zají-

mavý věkový průřez – od mých vrstevníků až po třicetileté kluky. Všichni přitom mou knihu znali, někteří mi tvrdili, že ji mají už v naprosto salátovém vydání, ale že ji čtou znovu a znovu, protože je o nich. Tři z těch chlápků mi nezávisle na sobě řekli: „Hele, ten román je o mně.“ Přišlo mi to fakt zvláštní.

Proč zvláštní?

Zloději zelených koní je moje nejméně známá knížka, vůbec by mě nenapadlo, že pro někoho může být „kultovním“ textem. I Dan Wlodarczyk, režisér filmu, tvrdil, že všichni kopáči, které v terénu potkal, tu knížku znají. A to někteří z těch chlápků přečetli třeba jen tři knížky za život. Na druhou stranu – žádný jiný román o ilegálních hledáčích vltavínů nevyšel, takže se to dá pochopit.

Rozumíte stále té jejich vášni?

No, nebyl jsem tak zapálený jako Pavel z románu, ale chápu to. Sny o vltavínech jsem měl dlouho. Jeden mladý kopáč mi také potvrdil, že se mu o vltavínech zdá skoro každou noc.

Jaký máte doma největší vltavín?

Asi takhle, přes půl dlaně. Nic výjimečného. Pak mám poměrně dost střepů. Ty nejhezčí kousky jsem ale dostal. To když moji blízcí nevědí, co mi koupit k narozeninám.

Ve vaší knize se nakonec původně amatérské nadšení mění v tvrdý byznys, jehož se zmocňují organizované gangy. Sólisté – dobrodruzi či sběratelé – už nemají šanci.

Před třiceti lety šlo samozřejmě také o peníze, nicméně o mafiánech jsem slyšel až později, od známého, který se v tom pořád pohyboval, a tak jsem to do závěru románu použil. Posléze mi někteří vltavínáři vynadali, že to tak není. Dnes po letech bude pravda asi někde uprostřed. Všechno se za ty roky samozřejmě změnilo, kluci, kteří dnes kopou, mi vyprávěli, jak se už dovedou vyhnout policajtům, mají mobily a moderní techniku. Spousta z nich to stále dělá v malých partách. Myslím si, že osamělí hledači pořád ještě jsou.

Přijdete mi také být takovým osamělým a poměrně mlčenlivým hledačem. To je typická jihočeská vlastnost, ta vaše „rybí krev“?

Nazval jsem tak knihu, jasně. Rybí krev jsem myslel jako parafrázi toho, co se o Jihočesích říká. Že jsme uzavření, mlčenliví a nemám rádi Pražáky.

Pražáky nemají rádi snad všichni venkovani, bez rozdílu trvalého bydliště, ne?

Nerad paušalizuju. Ale když už dojde na diskuse o Jihočesích, vždycky si vzpomenu

na kamarádku z Prahy. Jednou jela za námi do Budějce a vzala po cestě stopaře. „Stopnul mě někde u Vodňan, měl takovej zelenej kabát a skoro celou cestu mlčel. Tak se jen díval do krajiny, vůbec necítil tu potřebu oplátit řidiči tím, že bude něco vyprávět, žvanit. Připomněl mi tím mlčením tvoje knížky,“ vyprávěla mi pak v kavárně. Přemýšlel jsem o jejích slovech a říkal si, že je to hodně zvláštní. Ten kluk jí mlčením připomněl moje knížky. To je přece protiklad. Vždyť knížky jsou plné textu, vět, slov.

A stejně mezi všemi těmi řádky je ticho. Možná jsou skutečně vaše texty veskrze jihočeské.

Vždyť jsem vám říkal, že jsem patriot. To ticho je domov. Pokojně, krásně ticho.

To je vaše definice domova?

Nedokážu vymyslet definici. Napadá mě spíš zase příběh.

Tak jen do toho.

Je to asi dva roky, co mě Petr Jarchovský pozval, abych studentům FAMU četl ze svých knih. Nemusel jsem naštěstí nikam do Prahy, FAMU má tady, v jedné vesnici u Vltavy, letní kemp. Je to kousek od míst, kde jsem vyrůstal, jen na druhé straně řeky, blíž po proudu. Byl hezký letní den, a tak jsem se tam vypravil. Vede tam krásná cesta, uzoučká okreska, nalevo vidíte v údolí Vltavu a kolem hluboké lesy, takže se radujete nad tím výhledem, až minete tu odbočku k mytíně, kde to rekreační středisko FAMU stojí. Prostě jsem tu lesní cestu neviděl. Dojel jsem tedy až do vesnice a povídám si: „No, vždyť se nic neděje, prostě se tady zeptám.“ Zastavil jsem na návsi, rozhlídnou se, před jednou chalupou sedí stařík na lavičce... A já jsem v tom okamžiku věděl, jak to bude dál. Půjdu k němu, zeptám se ho na cestu, a on bude znát mého dědu i babičku, tátu, celou rodinu z té vesnice na druhé straně řeky. A přesně tak to bylo. Sedl jsem si k němu a on povídá: „Jo to seš ty? Znal jsem tvýho dědu, to byl dobrej kolář a já se kdysi taky chtěl učit kolářem. A tvůj táta? Ten tu přece jezdil s autobusem...“ A tak jsme si povídali přes půl hodiny, až jsem málem zmeškal to čtení. Byl to intenzivní pocit blízkosti a klidu. Pociť domova. I když tam už dávno nežiju, cítil jsem, že tam patřím.

Váš nejnovější román se asi neodehrává v New Yorku, že?

To ne. Ale není to také úplně vesnický příběh. Je někde na půli cesty mezi jihočeskými blaty a Budějcemí. •

Rybí krev jsem myslel jako parafrázi toho, co se o Jihočesích říká. Že jsme uzavření, mlčenliví a nemáme rádi Pražáky.

INZERCE

EG000885-1

Mgr. David Němec
manažer pro podnikatele

Vytápění vaší domácnosti vyřešíme na míru

Snižte své náklady výměnou kotle nebo tepelným čerpadlem. Využijte kompletní řešení od ČEZ.

Připravíme pro vás kompletní projekt od naplánování, výběru vhodné technologie a instalace až po zajištění následného servisu. Můžeme za vás vyřídít případné dotace, pomoci s financováním i optimalizovat cenu elektřiny a plynu. Ozvěte se nám a začnete šetřit.

Ulehčete si život unikátními produkty a službami od ČEZ.

www.cez.cz/vytapeni
Volejte 371 100 351

JSME S VÁMI. SKUPINA ČEZ

CHYTRÁ VOLBA. GARANCE.